

นิพนธ์ต้นฉบับ

ประสบการณ์และการรับรู้สมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ์ฉุกเฉิน ของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก

อรวรรณ จุลวงษ์

วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

บทคัดย่อ : ภัยพิบัติที่เกิดจากธรรมชาติและที่เกิดจากฝีมือของมนุษย์ดูเหมือนจะทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน เหตุการณ์ล่าสุดของความขัดแย้งทางการเมืองก่อให้เกิดความไม่สงบในกรุงเทพมหานครในช่วงวันที่ 10 เมษายน ถึงวันที่ 19 พฤษภาคม 2553 ทำให้มีผู้บาดเจ็บจำนวนมาก ไม่เพียงแต่บุคลากรที่มีสุขภาพของโรงพยาบาลเท่านั้นที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ นักเรียนพยาบาลกองทัพบก เป็นหนึ่งในทีมช่วยปฏิบัติการพยาบาลฉุกเฉินดูแลผู้บาดเจ็บจากสถานการณ์ครั้งนี้เช่นกัน การวิจัยนี้มี **วัตถุประสงค์ :** เพื่อศึกษาประสบการณ์และการรับรู้ถึงสมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ์ฉุกเฉินของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก **การออกแบบการวิจัย :** เป็นการวิจัยแบบบรรยาย ผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงจากนักเรียนพยาบาลกองทัพบกชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ที่มีประสบการณ์ช่วยเหลือผู้บาดเจ็บในสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร ช่วงวันที่ 10 เมษายน - 19 พฤษภาคม 2553 ณ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า **การดำเนินการวิจัย :** แบ่งเป็น 2 ระยะเวลา ระยะที่ 1 เชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 59 คน ตอบแบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ์ฉุกเฉิน จำนวน 25 ข้อ ระยะที่ 2 เชิงคุณภาพ เลือกกลุ่มตัวอย่างจากระยะที่ 1 โดยการสุ่มชั้นปีละ 10 คน เข้ากลุ่มสนทนาแบบกลุ่ม (focus group) เกี่ยวกับการรับรู้สมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ์ฉุกเฉินและประสบการณ์ที่ได้รับ **ผลการวิจัย :** ค่าเฉลี่ยโดยรวมของคะแนนการรับรู้สมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ์ฉุกเฉินของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก เท่ากับ 2.20 (จากคะแนนเต็ม 3) ซึ่งอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาค่าคะแนนการรับรู้สมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ์ฉุกเฉินรายด้านพบว่าการรับรู้สมรรถนะด้านบุคลิกภาพ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x} = 2.40$) รองลงมาเป็นด้านจริยธรรมและกฎหมาย ($\bar{x} = 2.19$) และด้านการปฏิบัติการพยาบาลและด้านการติดต่อประสานงาน ($\bar{x} = 2.00$) ผลการวิจัยเชิงคุณภาพสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณในทุกด้าน **สรุปและวิจารณ์ :** ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการปรับเนื้อหาการเรียนการสอนให้ครอบคลุมสถานการณ์ภัยพิบัติที่อาจเกิดขึ้นในปัจจุบัน และเป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และนโยบายการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยฝึกศึกษาและหน่วยให้บริการในการเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติการพยาบาลในสถานการณ์ฉุกเฉินของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก

Key Words: ● สมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ์ฉุกเฉิน ● นักเรียนพยาบาลกองทัพบก

เวชสารแพทย์ทหารบก 2554;64:199-206.

ภัยพิบัติต่างๆ ที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นภัยพิบัติที่เกิดจากธรรมชาติ (natural disaster) หรือเกิดจากมนุษย์ (man-made disaster) ทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ อย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน จะเห็นได้จากเหตุการณ์ความไม่สงบในสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ เหตุการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นอยู่บ่อยครั้ง และล่าสุดเหตุการณ์ความ

ได้รับต้นฉบับเมื่อ 4 พฤศจิกายน 2554 ได้ตีพิมพ์เมื่อ 14 พฤศจิกายน 2554
ต้องการสำเนาต้นฉบับติดต่อ พ.ท.หญิง อรวรรณ จุลวงษ์ วิทยาลัยพยาบาล
กองทัพบก ถนนราชวิถี เขตราชเทวี กทม. 10400

ไม่สงบที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานครช่วงวันที่ 10 เมษายน ถึงวันที่ 19 พฤษภาคม 2553 เหตุการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายและมีผู้บาดเจ็บจำนวนมาก ระบบงานอุบัติเหตุและฉุกเฉินจึงเป็นบริการด่านแรกที่สำคัญของการให้บริการรักษาพยาบาลผู้บาดเจ็บและผู้ป่วยฉุกเฉิน ซึ่งต้องการการบริการที่รวดเร็วและถูกต้อง การพยาบาลในทางอุบัติเหตุและฉุกเฉินเป็นการให้การพยาบาลผู้รับบริการที่อยู่ในภาวะที่คุกคามชีวิต ซึ่งต้องการการประเมินที่แม่นยำ ถูกต้อง การวิเคราะห์ตัดสินปัญหาที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิด

ขึ้น โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้ามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการรับมือกับเหตุการณ์ความไม่สงบต่างๆ ที่ผ่านมา เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจากการก่อความไม่สงบในกรุงเทพมหานคร เมื่อช่วงเดือนมีนาคมถึงเดือนพฤษภาคมที่ผ่านมา มีจำนวนผู้บาดเจ็บจำนวนมากทั้งที่เป็นทหารและพลเรือน จากการสำรวจทหารบาดเจ็บที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าจากสถานการณ์ความไม่สงบในวันที่ 9-10 เม.ย 2553 มีทหารบาดเจ็บมารับการรักษาที่โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าทั้งสิ้น 728 ราย ซึ่งการบาดเจ็บส่วนใหญ่เกิดจากถูกทำร้ายร่างกาย รองลงมาเป็นการได้รับบาดเจ็บจากสะเก็ดระเบิด¹

จากสถานการณ์ดังกล่าว ไม่เพียงแต่บุคลากรที่มีสุขภาพของโรงพยาบาลเท่านั้นที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ นักเรียนพยาบาลกองทัพบก เป็นหนึ่งในทีมช่วยปฏิบัติการพยาบาลฉุกเฉินดูแลผู้บาดเจ็บจากสถานการณ์ครั้งนี้เช่นกัน ดังนั้นการพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับการดูแลผู้บาดเจ็บในสถานการณ์ฉุกเฉินทั้งในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติแก่นักเรียนพยาบาลกองทัพบกจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ประสพการณ์ที่นักเรียนพยาบาลได้จากการปฏิบัติงานในสถานการณ์ฉุกเฉินครั้งนี้ จะช่วยให้ให้นักเรียนพยาบาลมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญถึงการเตรียมความพร้อมในการเป็นส่วนหนึ่งของสมาชิกในทีมสุขภาพ ที่มีศักยภาพในการปฏิบัติงานในสถานการณ์ฉุกเฉิน อีกทั้ง เกิดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการมีบทบาทสำคัญของพยาบาลในสถานการณ์ฉุกเฉิน ดังนั้น การศึกษาการประสพการณ์และการรับรู้ถึงสมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ์ฉุกเฉินของนักเรียนพยาบาลกองทัพบกจะเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนและเป็นการเตรียมความพร้อมของนักเรียนพยาบาลให้สามารถแสดงศักยภาพในการเป็นส่วนหนึ่งของทีมสุขภาพในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บในสถานการณ์ฉุกเฉินได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อบรรยายประสพการณ์การปฏิบัติงานในสถานการณ์ฉุกเฉินของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก
2. เพื่อศึกษาการรับรู้สมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ์ฉุกเฉินของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก

แบบแผนการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยในชั้นเรียนซึ่งรูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed methods) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ

(Quantitative method) และการวิจัย เชิงคุณภาพ (Qualitative method) ในการสำรวจเกี่ยวกับการรับรู้สมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ์ฉุกเฉินของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก

ลักษณะกลุ่มตัวอย่างและประชากรที่ศึกษา

กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนพยาบาลกองทัพบกชั้นปีที่ 3 และ ชั้นปีที่ 4 ที่ ปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้บาดเจ็บ ณ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า จากสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร ระหว่างวันที่ 10 เมษายน - 19 พฤษภาคม 2553

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ระยะ

ระยะที่ 1 การศึกษาเชิงปริมาณ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) จำนวนทั้งสิ้น 59 คนตามเกณฑ์ที่กำหนดโดยกลุ่มตัวอย่าง (1) เป็นนักเรียนพยาบาลกองทัพบกชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ที่ผ่านการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในวิชาที่เกี่ยวข้องกับการพยาบาลในภาวะวิกฤตและฉุกเฉิน (2) เป็นผู้ที่มิประสพการณ์การปฏิบัติงานช่วยเหลือผู้บาดเจ็บในสถานการณ์ความไม่สงบที่เกิดขึ้นในกรุงเทพมหานคร ช่วงวันที่ 10 เมษายน - 19 พฤษภาคม 2553 ณ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้าโดยกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ์ฉุกเฉินโดยใช้เวลาประมาณ 20-30 นาที

ระยะที่ 2 การศึกษาเชิงคุณภาพ ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

กลุ่มตัวอย่างถูกคัดเลือกโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) โดยการจับสลากคัดเลือกจากกลุ่มตัวอย่างในระยะที่หนึ่ง ชั้นปีละ 10 คน เพื่อเข้าร่วมการสนทนากลุ่ม (Focus group) เกี่ยวกับประสพการณ์และการรับรู้สมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ์ฉุกเฉิน ประมาณ 45-60 นาที โดยแยกการสนทนากลุ่ม ออกเป็น 2 กลุ่มย่อย ได้แก่ กลุ่มที่ 1 สนทนากลุ่มนักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 3 กลุ่มที่ 2 สนทนากลุ่มนักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 4 ณ อาคารกองการศึกษาวิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก

เครื่องมือในการวิจัย

(1) แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล (ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง) ประกอบด้วยข้อคำถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา ภูมิลำเนา เกรดเฉลี่ยสะสม เกรดเฉลี่ยวิชาการ บริการแพทย์ในสนาม เกรดเฉลี่ยวิชาการพยาบาลเวชศาสตร์ฉุกเฉิน และบาดเจ็บทางทหาร และเกรดเฉลี่ยวิชาการพยาบาล

เวชศาสตร์ฉุกเฉินและบาดเจ็บบททหาร

(2) แบบสอบถามการรับรู้สมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ่ฉุกเฉิน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง แบบสอบถามเป็นข้อคำถามปลายเปิด แบบมาตราส่วนประมาณค่า ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านปฏิบัติการพยาบาลฉุกเฉิน จำนวน 10 ข้อ ด้านการบริหารจัดการและการติดต่อประสานงาน จำนวน 4 ข้อ ด้านจริยธรรมและกฎหมายวิชาชีพ จำนวน 6 ข้อ และด้านบุคลิกภาพ จำนวน 5 ข้อรวมทั้งสิ้น 25 ข้อ ได้ค่าความเชื่อมั่น สัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) เท่ากับ 0.91

(3) แนวทางการสนทนากลุ่ม (Semi-Structured Interview Guide) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยเป็นข้อคำถามปลายเปิด รวมทั้งสิ้น 22 ข้อซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คนเรียบร้อยแล้ว โดยแนวทางการสนทนากลุ่มจะสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้สมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ่ฉุกเฉิน รวมถึงประสพการณ์การเรียนรู้ที่ได้จากการปฏิบัติงานในสถานการณ่

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติพรรณนาหา ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลและ ข้อมูลเชิงปริมาณส่วน ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์ โดยวิธี content analysis ของ จอนส์สัน และ ลามองเทล์²

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยในเชิงปริมาณ

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างทั้งสองชั้นนี้ จำนวน 59 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย เท่ากับ 20.92 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงคิดเป็นร้อยละ 91.5 เกรตเฉลี่ยสะสมของกลุ่มตัวอย่างอยู่ระหว่าง 2.00-3.72 โดยเกรตเฉลี่ยสะสม เท่ากับ 3.03 กลุ่มตัวอย่างกำลังศึกษาในชั้นปีที่ 3 จำนวน 30 คน คิดเป็น

ร้อยละ 50.8 และกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 49.2 ศึกษาอยู่ในชั้นปีที่ 4 ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์การรับรู้สมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ่ฉุกเฉินของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนนการรับรู้สมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ่ฉุกเฉินของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก มีค่าคะแนนโดยรวมอยู่ในช่วง 1.64-2.72 ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.20 (จากคะแนนเต็ม 3) ซึ่งแสดงถึงกลุ่มตัวอย่างรับรู้ถึงสมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ่ฉุกเฉินโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาค่าคะแนนการรับรู้สมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ่ฉุกเฉินของนักเรียนพยาบาลกองทัพบกรายด้านพบว่า การรับรู้สมรรถนะด้านบุคลิกภาพ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{x} = 2.40$) รองลงมาเป็น การรับรู้สมรรถนะด้านจริยธรรมและกฎหมาย ($\bar{x} = 2.19$) และการรับรู้สมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาลและด้านการติดต่อประสานงาน ($\bar{x} = 2.00$)

จากตารางที่ 2 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรายข้อสูงสุดและต่ำสุดในการรับรู้สมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ่ฉุกเฉินในแต่ละด้านพบว่าข้อคะแนนที่ได้สูงสุดเป็นข้อคะแนนการรับรู้สมรรถนะด้านจริยธรรมและกฎหมายวิชาชีพโดยข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดได้แก่การปฏิบัติการพยาบาลต้องคำนึงถึงหลักศีลธรรมและจรรยาวิชาชีพพยาบาล ($\bar{x} = 2.86$) รองลงมาเป็น การรับรู้สมรรถนะด้านบุคลิกภาพ เกี่ยวกับการมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ($\bar{x} = 2.73$) ด้านปฏิบัติการพยาบาล เกี่ยวกับการให้คำแนะนำแก่ผู้บาดเจ็บและญาติ และด้านการจัดการ ติดต่อประสานงาน เกี่ยวกับการรับรู้หน้าความรับผิดชอบและขั้นตอนการปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 2.42$ และ 2.20 ตามลำดับ)

ส่วนการรับรู้สมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ่ฉุกเฉินรายข้อที่ได้คะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ด้านการรับรู้สมรรถนะด้านกฎหมายวิชาชีพเกี่ยวกับการบริหารจัดการและส่งต่อผู้บาดเจ็บ

ตารางที่ 1 แสดงค่าคะแนนการรับรู้สมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ่ฉุกเฉินของนักเรียนพยาบาลกองทัพบก

ตัวแปร	ช่วงคะแนน (Range)	ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
การรับรู้สมรรถนะด้าน			
การปฏิบัติการพยาบาล	1.00-3.00	2.00	0.44
การติดต่อประสานงาน	1.00-3.00	2.00	0.44
จริยธรรมและกฎหมาย	1.83-2.83	2.19	0.26
บุคลิกภาพ	1.60-3.00	2.40	0.39
การรับรู้สมรรถนะ			
การปฏิบัติงานโดยรวม	1.64-2.72	2.20	0.26

ตารางที่ 2 แสดงค่าคะแนนเฉลี่ยรายข้อสูงสุดและต่ำสุดของการรับรู้สมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ์ฉุกเฉินแต่ละด้าน

สมรรถนะการปฏิบัติงาน	$\bar{x}$	SD
ด้านปฏิบัติการพยาบาล		
ให้คำแนะนำแก่ผู้บาดเจ็บและญาติ	2.42	0.56
การใช้เครื่องมือช่วยเหลือผู้บาดเจ็บในภาวะวิกฤต	1.92	0.53
ด้านการจัดการ ติดต่อบริการ		
รู้หน้าที่ความรับผิดชอบและขั้นตอนการปฏิบัติงาน	2.20	0.63
เตรียมอุปกรณ์ก่อนทำการส่งต่อผู้บาดเจ็บ	1.76	0.59
ด้านจริยธรรมและกฎหมายวิชาชีพ		
ปฏิบัติการพยาบาลโดยคำนึงถึงหลักศีลธรรมและจรรยาวิชาชีพพยาบาล	2.86	0.34
บริหารจัดการและส่งต่อผู้บาดเจ็บที่มีปัญหาเกี่ยวข้องกับคดีความ	1.51	0.59
ด้านบุคลิกภาพ		
สัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน	2.73	0.44
ตัดสินใจแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า	2.20	0.48

ที่มีปัญหาเกี่ยวข้องกับคดีความ ($\bar{x} = 1.51$) รองลงมาเป็น ด้านการติดต่อบริการ พบว่าค่าคะแนนรายข้อต่ำที่สุดได้แก่ การเตรียมอุปกรณ์ก่อนทำการส่งต่อผู้บาดเจ็บ ($\bar{x} = 1.76$) และด้านการปฏิบัติการพยาบาลเกี่ยวกับ การใช้เครื่องมือช่วยชีวิตผู้บาดเจ็บ และด้านบุคลิกภาพเกี่ยวกับการตัดสินใจแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ($\bar{x} = 1.92$ และ 2.20 ตามลำดับ)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพสรุปได้ดังนี้

ด้านการปฏิบัติการพยาบาล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่สามารถคัดแยก การบาดเจ็บเบื้องต้นได้และสามารถให้การปฐมพยาบาลเบื้องต้นได้ เช่น การทำแผลที่เกิดจากการถูกทำร้ายร่างกาย การตรวจเช็คสัญญาณชีพ การหยุดตาผู้บาดเจ็บที่ได้รับแก๊สน้ำตา การห้ามเลือด รวมถึงการเคลื่อนย้ายผู้บาดเจ็บด้วยวิธีการต่างๆ อย่างถูกวิธี

จ: “ผู้บาดเจ็บถูกทำร้ายร่างกาย หนูเจอผู้บาดเจ็บไม่สาหัส ถูกทำร้ายร่างกาย แก๊สน้ำตา หนูช่วยหยุดตา ให้ยา คิดว่า แก๊สน้ำตาเคยฝึกมาแล้ว...โดนสะเก็ดระเบิดตามร่างกาย ได้ทำแผล หนูมีความรู้เกี่ยวกับแผล เพราะส่วนใหญ่ไม่ใช่แผลรุนแรงมาก...โดนสะเก็ดระเบิด ได้ทำแผล ช่วยหมอบทำแผล ความรู้เบื้องต้นพอมี แต่ถ้า

แผลหนัก คงช่วยหมอ ”

อย่างไรก็ตามปฏิบัติการพยาบาลที่กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่แน่ใจว่าจะสามารถทำได้ ได้แก่ ประเมินสภาพผู้ป่วยในระยะแรก การช่วยชีวิตขั้นพื้นฐาน การเตรียมอุปกรณ์การช่วยชีวิต การช่วยแพทย์ทำหัตถการต่างๆ ทางวิกฤต เช่น การช่วยใส่ ท่อช่วยหายใจ การดูแลผู้ป่วยถูกกระสุนเป็นชนิดต่างๆ ผู้ป่วยโดนแก๊สน้ำตา การใส่และถอดเสื้อเกราะ เป็นต้น

ก: “...เสื้อเกราะ ถอดใส่ อย่งไรหนูไม่รู้...เสื้อเกราะ ไม่ได้เรียน หนูเห็นเขาใส่ถุงมา พี่เขาเอากรรไกรตัด...ไม่รู้จักเสื้อเกราะ หนูเห็นใส่ในถุงมา...ตอนเรียนแค่ เสื้อเกราะป้องกัน กระสุนปืน ใช้วัสดุอะไร แต่ไม่มีรายละเอียด เรื่องการถอด ใส่ แค่เรียนผ่านๆ...”

ด้านการติดต่อบริการ

กลุ่มตัวอย่างยังไม่ทราบแนวทางการปฏิบัติเมื่อมีสถานการณ์ฉุกเฉินเกิดขึ้น สายการบังคับบัญชาและหน่วยงานที่ต้องประสานหรือส่งต่อผู้บาดเจ็บ

ก: “...บุคลากรน้อย พยาบาลน้อย ผู้ป่วย 40-50 เตียงต่อพยาบาล 1 คน สายบังคับบัญชา นรพ. รายงานที่พยาบาล ที่พยาบาลติดยุ่งกับผู้ป่วยอยู่ นรพ. ไม่ทราบสายการติดต่อประสานที่ถูกต้อง....”

ด้านจริยธรรมและกฎหมาย

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นความสำคัญในการดูแลด้านจิตใจของผู้บาดเจ็บ ซึ่งส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างให้การพยาบาลด้วยความนุ่มนวล อ่อนโยน ให้การพยาบาลด้วยหลักจรรยาวิชาชีพ

ก: "...ดูแลเท่าเทียมกัน ไม่ว่าสีไหนเท่าเทียมกัน ความรู้สึกอาจแตกต่างกันแต่การปฏิบัติต้องเท่าเทียมกัน..."

ข: "...หลักจริยธรรมไม่ควรแบ่งแยก ปฏิบัติเท่าเทียมกัน เหมือนกัน ตอนขึ้นปฏิบัติไม่ได้สนใจว่าใครเป็นฝ่ายไหน การพยาบาลต้องให้ทุกคน อย่างแบ่งแยก เป็นพี่น้องคนไทยทุกคน เท่าเทียม"

การได้มีส่วนดูแลทหารที่บาดเจ็บทำให้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้สึกภูมิใจที่ได้มีโอกาสรับใช้ประเทศชาติ เกิดความรักชาติ ภูมิใจที่ได้เป็นพยาบาลกองทัพบก และเห็นความสำคัญของการศึกษาวิชาที่เกี่ยวข้อง ทำให้เกิดความตั้งใจที่จะเรียนรู้มากขึ้น

ก: "...ได้น้าความรู้ที่ได้เรียนมาในวิชา trauma ใช้ให้เกิดประโยชน์ เพิ่งเรียนผ่านมาไม่นาน นึกถึงอนาคตว่าต้องเกิดเหตุการณ์แบบนี้ อีก คิดว่าวิชานี้สำคัญ.....". "ดีใจอะ ปิดเทอมมาดูข่าวทุกวัน พออาจารย์โทรตาม รีบกลับมา วพบ. แต่งตัวไป ward ปลูกฝังความรักชาติ ดีใจที่ได้ช่วยเหลือ แม้ว่าจะเป็นสิ่งเล็กๆ น้อยๆ ที่ได้ช่วยเหลือผู้ป่วย แค่นี้คิดว่าผู้ป่วยปวดแผลมัย ก็รู้สึกดี"

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ด้านกฎหมาย คดีความ และสิทธิของผู้ป่วย การส่งต่อ

ผู้บาดเจ็บ ซึ่งทำให้เป็นอุปสรรคในการทำงาน

ก: "...สิทธิของผู้ป่วย คนที่จะบริจาคเงิน พี่พยาบาลก็บอกว่าให้กับมือผู้ป่วยเลย ไม่ต้องให้กับกองกลาง..." "...คณะผู้เยี่ยมมาตลอดเวลา ผู้ป่วยต้องการพักผ่อน มีคนเยี่ยมตลอดเวลาหนูทำอะไรมากก็ได้ ห้ามก็ไม่ได้ การประสานงานไม่ดี ข้างบนไม่ให้ขึ้นมาข้างล่างให้ขึ้นมา มีบางคนที่มา เขากล้งมาถ่าย หนูคิดว่าถ่ายไม่ได้ สิทธิของผู้ป่วยเป็นอย่างไร หนูยังไม่ค่อยรู้เท่าไรในสถานการณั้แบบนี้"

ด้านบุคลิกภาพ

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่รับรู้เกี่ยวกับสมรรถนะด้านบุคลิกภาพของตนเองขณะปฏิบัติหน้าที่ว่าตนเองมีความคล่องแคล่ว มั่นใจในการปฏิบัติงานพอสมควร มีบุคลิกที่เป็นมิตร ยิ้มแย้มแจ่มใสกับบุคลากรในทีมและผู้เจ็บป่วย ซึ่งเป็นการช่วยลดภาวะความเครียดด้านจิตใจของผู้บาดเจ็บได้ นอกจากนี้กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่รู้สึกกังวลเรื่องความปลอดภัยของตนเองในขณะที่ปฏิบัติการในสถานการณั้ฉุกเฉิน เนื่องจากความรู้สึกว่าเป็นพยาบาลและทหาร ในเวลาเดียวกันทำให้รู้สึกปลอดภัย ส่วนใหญ่จะห่วง

ใยกับความปลอดภัยของผู้บาดเจ็บมากกว่า

ก: "การพูดจาอ่อนโยน ยิ้มแย้ม ให้การช่วยเหลือด้วยความเต็มใจ จะช่วยคลายความกังวลของผู้ป่วยได้"

ฉ: "ไม่กลัวด้านความปลอดภัยตนเอง แต่เป็นห่วงความปลอดภัยของผู้ป่วยมากกว่า.....คิดถึงความปลอดภัยของผู้ป่วย กลัวเขาจะทำร้ายผู้ป่วย ผู้ป่วยมาในนามทหาร คิดถึงความปลอดภัยของผู้ป่วย ตัวหนูใส่ชุดพยาบาลคงไม่เป็นไร"

วิจารณ์

ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยโดยรวมของสมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณั้ฉุกเฉินอยู่ในระดับปานกลาง และผลการวิเคราะห์รายด้านพบว่า การรับรู้สมรรถนะทั้งสี่ด้านของการปฏิบัติงานในสถานการณั้ฉุกเฉินของกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับปานกลาง เช่นเดียวกันโดยการรับรู้สมรรถนะด้านบุคลิกภาพ มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นการรับรู้สมรรถนะด้านจริยธรรมและกฎหมาย และการรับรู้สมรรถนะด้านการปฏิบัติการพยาบาลและด้านการติดต่อประสานงานตามลำดับ จากผลการวิจัยอธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีการรับรู้ถึงความสามารถของตนเองเกี่ยวกับการดูแลผู้บาดเจ็บในสถานการณั้ฉุกเฉินโดยส่วนรวมอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นไปได้ว่ากลุ่มตัวอย่างไม่ได้เตรียมตัวทบทวนเนื้อหาที่ได้เรียนมาก่อนการปฏิบัติการในสถานการณั้จริงเนื่องจากเป็นสถานการณั้ที่เร่งด่วนและในช่วงเวลาดังกล่าวเป็นช่วงของการปิดภาคการศึกษา นักเรียนพยาบาลต้องกลับเข้าหอพักเพื่อปฏิบัติหน้าที่เมื่อได้รับการร้องขอ เมื่อพิจารณารายด้านพบว่ากลุ่มตัวอย่างรับรู้สมรรถนะด้านบุคลิกภาพของตนเอง ($\bar{x} = 2.40$) และด้านจริยธรรมและกฎหมาย ($\bar{x} = 2.19$) ในระดับสูงสุดเมื่อเปรียบเทียบกับสี่ด้าน แสดงให้เห็นว่า กลุ่มตัวอย่างมีบุคลิกภาพที่สามารถทำงานในสถานการณั้ฉุกเฉินได้ มีความมั่นใจ ความคล่องแคล่วว่องไวและมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อทั้งเพื่อนร่วมงานและผู้เจ็บป่วย ซึ่งผลการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพสอดคล้องกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากนักเรียนพยาบาลกองทัพบก มีอัตลักษณ์เฉพาะของการมีบุคลิกที่ดีทางทหาร มีการฝึกทักษะความคล่องแคล่วในการช่วยเหลือผู้บาดเจ็บในยามสงครามและฉุกเฉิน ประกอบกับทักษะอื่นๆ ที่เป็นลักษณะเด่นทางทหารซึ่งอาจมีผลต่อการปฏิบัติงานในครั้งนี้ นอกจากนี้ผลการวิจัยพบว่าค่าเฉลี่ยรายข้อสูงสุดเป็นข้อคะแนนการรับรู้สมรรถนะด้านจริยธรรมเกี่ยวกับ การปฏิบัติการพยาบาลโดยคำนึงถึงหลักศีลธรรม และจรรยาวิชาชีพพยาบาล ($\bar{x}$

= 2.86) ซึ่งผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงคุณภาพที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างคำนึงถึงสภาพจิตใจ ให้การพยาบาลที่เท่าเทียมและให้ความเอื้ออาทรต่อผู้ป่วย อธิบายได้ว่ากลุ่มตัวอย่างได้ผ่านการเรียนการสอนในวิชาที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจรรยาวิชาชีพในชั้นปีที่ 1 มาแล้ว มีความรู้ในหลักของ Code of Ethics for Nurse ที่ว่า พยาบาลจะต้องให้การดูแลผู้ป่วยอย่างเท่าเทียมกัน รับผิดชอบในเรื่องความปลอดภัยของผู้ป่วยและคงไว้และพัฒนาความรู้และสมรรถนะให้การดูแลผู้ป่วยให้ได้มาตรฐาน^{3,4} ซึ่งเนื้อหาเหล่านี้กลุ่มตัวอย่างได้ผ่านการเรียนและการฝึกวิเคราะห์ในสถานการณ์ตัวอย่างมาแล้วอีกทั้ง การจัดการเรียนการสอนมีการสอดแทรกหลักการพยาบาลแบบเอื้ออาทรในเกือบทุกรายวิชา เหตุผลที่น่าจะสนับสนุนผลการวิจัยอีกประการหนึ่งคือ ผู้บาดเจ็บส่วนใหญ่เป็นทหาร ซึ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนพยาบาลทหารเช่นกันจึงทำให้รู้สึกเมตตาและอยากช่วยเหลือมากขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้สมรรถนะการปฏิบัติงานในสถานการณ์ฉุกเฉินของนักเรียนพยาบาลกองทัพบกฯ ได้คะแนนต่ำสุด ได้แก่ การบริหารจัดการและส่งต่อผู้ป่วยที่มีปัญหาเกี่ยวข้องกับคดีความ การเตรียมอุปกรณ์ก่อนทำการส่งต่อผู้ป่วย การใช้เครื่องมือการช่วยชีวิตผู้ป่วยในภาวะวิกฤต และความสามารถในการตัดสินใจแก้ปัญหาเฉพาะหน้า อธิบายได้ว่าสมรรถนะเหล่านี้เป็นสมรรถนะหลักที่จำเป็นสำหรับพยาบาลวิชาชีพที่ดูแลผู้ป่วยวิกฤต และฉุกเฉินที่ได้ผ่านการฝึกอบรมและฝึกทักษะเฉพาะด้านมาแล้ว สำหรับนักเรียนพยาบาลเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือในการติดต่อประสานงาน การเตรียมอุปกรณ์ก่อนทำการส่งต่อผู้ป่วยเท่านั้น อีกทั้งการเรียนการสอนเท่าที่ผ่านมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคปฏิบัติ นักเรียนพยาบาลอาจไม่มีโอกาสได้ฝึกปฏิบัติจากสถานการณ์จริงในลักษณะเช่นนี้ จึงทำให้ขาดทักษะและประสบการณ์ในด้านดังกล่าวผลการวิจัยเชิงคุณภาพสนับสนุนผลการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งกลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลว่าสมรรถนะด้านนี้ตนเองไม่แน่ใจว่าจะทำได้เนื่องจากขาดการฝึกฝนทักษะและไม่มีความรู้เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ดอนนาและสก็อตเกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะทางการพยาบาลที่ว่าสมรรถนะทางการพยาบาลจะมีสูงขึ้นไปผู้เรียนจะต้องมีการฝึกฝนทักษะทางการปฏิบัติควบคู่ไปด้วยอย่างต่อเนื่องจึงจะทำให้เกิดขบวนการเรียนรู้จากประสบการณ์การฝึกปฏิบัติส่งผลให้เกิดสมรรถนะการปฏิบัติได้อย่างบรรลุตามเป้าหมาย⁵ หลักสูตรการศึกษาพยาบาลในปัจจุบัน ไม่ได้เน้นหนักหรือให้ความสำคัญกับเพียงเนื้อหาการเรียนการสอนในชั้นเรียนเหมือนในอดีตที่

ผ่านมา การให้ความสำคัญของการฝึกทักษะและประสบการณ์ของนักเรียนพยาบาลมีความสำคัญอย่างยิ่งในสังคมปัจจุบัน พยาบาลต้องสามารถให้การดูแลผู้ป่วยได้ในทุกสถานการณ์ทั้งในและนอกโรงพยาบาล⁶ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับการศึกษาของ เอ็ดเวิร์ดและคณะ ที่ได้ศึกษาถึงการรับรู้สมรรถนะการปฏิบัติงานของนักเรียนพยาบาลชั้นปีที่ 4 พบว่า สถานที่ฝึกปฏิบัติงานมีส่วนส่งเสริมการเตรียมตัวและสมรรถนะการปฏิบัติงานของนักเรียนพยาบาล โดยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ฝึกปฏิบัติงานในต่างจังหวัดจะรับรู้ถึงสมรรถนะการปฏิบัติงานของตนเองสูงกว่ากลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการฝึกปฏิบัติงานในเมืองใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจาก กลุ่มตัวอย่างมีความมั่นใจมากขึ้นและมีประสบการณ์สามารถปฏิบัติการด้านการจัดระบบ ติดต่อประสานงานได้มากขึ้น การสอนให้ผู้เรียนเกิดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยการสอนต้องไม่มุ่งเน้นความจำ แต่สอนให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจในสถานการณ์ต่างๆ ได้โดยใช้วิจารณญาณจากพื้นฐานความรู้ ประสบการณ์⁷

สรุปและข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยสามารถนำไปพัฒนาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ดังนี้

1. ควรเพิ่มเติมเนื้อหาวิชาให้มีความครอบคลุมและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ไว้ในการเรียนการสอน เช่น การดูแลผู้ป่วยที่ได้รับอันตรายจากอาวุธที่ประกอบขึ้นเอง เช่น ระเบิดกระป๋อง การถอดเสื้อเกราะ การเตรียมอุปกรณ์ช่วยชีวิตต่างๆ และเนื้อหาการเรียนการสอนควรมีการสอดแทรกสถานการณ์ตัวอย่างเกี่ยวกับ กฎหมายวิชาชีพและสิทธิผู้ป่วย การบันทึกหลักฐานและระบบการส่งต่อผู้ป่วย และแผนรองรับของหน่วยปฏิบัติเมื่อเกิดสถานการณ์ฉุกเฉิน
2. การฝึกปฏิบัติควรจัดประสบการณ์เสริมให้มากขึ้น และมีเกณฑ์ (criteria) ในการผ่านประสบการณ์สำคัญ ที่ผู้เรียนทุกคนจำเป็นต้องผ่านทักษะภาคบังคับต่างๆตามที่กำหนดก่อนสำเร็จในรายวิชา
3. การฝึกทักษะในห้องปฏิบัติการควรจัดประสบการณ์ให้ครอบคลุมเนื้อหาที่สำคัญและให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ที่พบได้บ่อยและเกิดขึ้นจริงในปัจจุบันเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง
4. เมื่อมีการฝึกซ้อมการปฏิบัติการช่วยเหลือผู้ป่วยบาดเจ็บในสถานการณ์ฉุกเฉินต่างๆ ของหน่วย ให้บริการทางสุขภาพควร

จัดให้นักเรียนพยาบาลกองทัพบกเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นทีมช่วยเหลือในการฝึกซ้อมตามแผนประจำปีร่วมกับบุคลากรโรงพยาบาล เพื่อให้สามารถปฏิบัติการพยาบาลได้อย่างมีประสิทธิภาพเมื่อได้รับการร้องขอ

5. ควรมีการผลิตสื่อการสอน multimedia ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปศึกษาด้วยตนเองได้ตลอดเวลา

เอกสารอ้างอิง

1. กองอุบัติเหตุ โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า. แผนงานอุบัติเหตุและแผนรับผู้ป่วยอุบัติเหตุหมู่. โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า 2550.
2. Johnson LJ, LaMontagne MJ. Research methods using content analysis to examine the verbal or written communication of stakeholders within early intervention. *J Early Interv* 1993;17:73-9.

3. American Nurse Association. *Code of Ethics for Nurses with Interpretive Statements* Washington, DC: American Nurses Association 2001.
4. American Nurse Association. *Public Health Nursing: Scope and Standard of Practice*. Silver Spring, MD: Nursebooks. org 2007.
5. Donna D, Scott T. *Competency in nursing: A concept analysis*. *Journal Contin Educ Nurs* 2008;39:58-64.
6. Reilly OE, Oermann MH. *Clinical Teaching in Nursing Education*. 2nded. New York: National League for Nurse 2006.
7. Edwards H, Smith S, Courtney M, Finlayson K, Chapman H. *The impact of clinical placement location on nursing students' competence and preparedness for practice*. *Nurse Educ Today* 2004;24:248-55.

Lived- Experience and Perception of Emergency Care Competencies of Army Nursing Students

Orawan Julawong

The Royal Thai Army Nursing College

Introduction: Natural and man-made disasters appear to have become more prevalent, serious and continuous in recent decades. Recently, we have witnessed violent political demonstrations between March 10th and May 19th, 2010, in Bangkok. Many soldiers and civilians were injured. Not only were the primary health care teams and first responders involved with helping injured victims during these mass casualties, but army nursing students also took part in this situation. Thus, this research study's purpose is to examine lived- experience and perception of emergency care competencies of army nursing students. **Research Design:** Descriptive research and combining quantitative and qualitative methods. Samples were selected by using purposive sampling technique with the following inclusion criteria: (1) the 3rd and 4th year nursing students, (2) must have been involved with helping victims injured during the violent political demonstrations. **Methods:** There were two phases: (1) quantitative data collection; 59 purposive samples completed, 25 items of perception emergency nursing competency questionnaires, (2) qualitative data collection, samples were selected from the samples of first phase with 10 samples in each group for focus group interviews. The focus group focused on lived-experience and perception emergency care competencies. **Results:** An overall average of perception emergency care competencies was 2.20 (total score was 3) which is in the moderate level. When looking at each part of the perception emergency care competencies, we found that Characteristics had the highest mean score ($\bar{x} = 2.40$), Ethics and Laws related to practice ($\bar{x} = 2.19$), Practice ($\bar{x} = 2.00$), and Communication and Cooperation ($\bar{x} = 2.00$) respectively. The qualitative results found supported overall quantitative results. **Conclusion:** This research finding will be a guideline for developing strategies for class -teaching, appropriate scenarios practicing, and an effective practicum in clinical settings. Moreover, the study findings will focus the attention of academic policy makers on the need to cooperate with other health care facilities in promoting achievement of emergency preparedness in army nursing students.

Key Words: ● Perception emergency care competencies ● Army nursing students

RTA Med J 2011;64:199-206..